

A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG.
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indúlt BÉTSBŐL Kedden 24. Májusban 1791.

Azt kérditek: mi az Ujság?

Ha mindenik Olvasómnak rostálhatatlan hangal
súghatnám fülébe, így talám tsak többet mond-
hatnék; de minthogy ez lehetetlen, nézzünk előbb-
is a' Külső Országi Levelekbe:

Olofz Ország. — „Három nappal az után,
hogy a' Nápolyi Király Rombol ki-indúlt, a' Papa,
a' minden esztendőben egyfizer meg-látogatni ízo-
kott *Theracinába* ment. — Hol van a' magának
örök életet ígért Gróf *Kagliostro*? Tsak alig ha nem
az *Elyséumban*. Annyit bizonyost tudunk már rég
felölle, hogy a' *Romai* Szent Széktől örökös fog-
ságra ítéltetett; de miért? és mi formán? erről
most nem írhatunk bizonyost. — *Josef Balsama*,

vagy Gr. *Kagliostro* a' maga már leg-alább-is 40-ezerből álló Társaival egy rendkívül való Plánumat készített vala, melynek véghez vitelére tsak a' vala még hátra, hogy Romának némely Nagyjait a' maga részére hódíthassa, mely okból Romába ment vala. Az iratik, hogy ezen *Plánumnak* tsinálója *Mirábó* lett volna, és hogy Gr. *Kagliostro* tsak a' *Profelitusokat* tsináló és gyűjtő Apoltóságban foglalatoskodott légyen — a' honnan, ha ma *Kagliostonak* 2. 3. milliom kész pénz kivántatott, ezek már, a' mint tartatik, tsak nem egész Európában el-terjedt Társai *Kagliostonak* azonnal tudták néki akár hová kezéhez szolgáltatni, és ezen egész *Plánumnak* és Szándéknak *Roma* vala kiváltképpen való égendő punktuma. — Szüksége lévén ezen nagy Társaságnak némely *Romai* fő emberekre, ide megy *Kagliostro* az Apoltolok Városába apoltolkodni, hol egész Európának leg-nagyobb titkai-is *Prothokolumban* vagynak írva, és a' melly Város egy titkoson vigyázó szeme a' Világnak. Alig léphetik-bé *Kagliostro* Romába, 's leg-keményebb fogságba esik; hol a' dolognak utánna lett nyomozása után, midőn ítélet mondatnék fejére, az Itélő Birák közzül io-nek vala ezen ítélete: A' fogságban lévő *Balsamo Josef* vagy Gr. *Kagliostro* mivel nem tsak Eretneknek, hanem Eretnekség fel-állítottójának lenni találtatott, e' felett pedig a' szemfény-velztő *Magiának* hiszen, és a' *Frájmaurerek* Társaságát gyakorolja, tehát az Apoltoli Széknek, nevezetesen XII-dik *Clemens* és XIV-dik *Benedek* Pápának azon Apoltoli rendelések szerint, mely szerint azok, kik Romában vagy Romához tartozó Tartományokban afféle Gyüléseket tartanak, és *Frájmaurerek* lévén bé-jönek, büntessék-meg. Mások más ítéleteket mondanak fejére, de a' melly tsak erre mene-ki, hogy a' Pápa az ő tsúfos halálát örökös fogságra változtatatta. Meg-edgyeztek mindazáltal néki minden Itélő Biráji azon, hogy azon *Egyiptomi Frájmaurer* Társaságról való Kéz-írást, mellyet nálla találtanak, és a' melly bizonyos tudományt,

Tör.

Törvényt és Systemát foglalván magában, útát nyitana a' Zenebonára, és a' Keresztényi Vallásnak egészben el-romlására vólna, ezen *Sectának* minden tzimereivel és eszközeivel edgyütt átkoztatsanak-meg, és a' Hohér által égettefsenek-meg. — Sőt jóvaslá ezen Itélő - Szék a' Pápának, hogy az ő ditső Eleinek példájok szerint ujittaná-meg a' *Frájmaurereket* kárhoztató régi Törvényeket; nevezetesen az ugy nevezett *Egyiptomi* és *Illuminatus* Sekták ellen. — Azon minnyájon meg-edgyezének, hogy a' *Kagliostro* Felesége, mint olyan bünös, ki a' Törvény-szék előtt önként meg jelent, az átokalol való fel szabadittatás és némely szükséges penitentzia tartások után, botsáttaisék szabadon, ér el is botsáttaték, és éppen e' tézsi bizonyofsá azt, hogy Gr. *Kagliostronak* ezen Kedves *Délilája* lett meg-vakittója; mert, a' mint már tudva vagyon, minden titkai Felesége által árultattanak vala-el. — Ezen ítéletnek ereje szerint viteték *Kagliostro* a' *Szent Leo* Várába örökös fogságba, és Májusnak 4-dikén azon kéz-írás, melyben az *Egyiptomi Frájmaurer* Társaság' Törvénye és tudománya foglaltatik vala, minden ehez tartozó dolgokkal edgyütt, mindeneknek szemek láttára a' Hohér által égettefsenek-meg. — *Ha az Isten által meg-tiltott almához is hozzá mert nyúlni Éva, a' nagyobbatska titkodat ne függezd a' Feleséged orrára; mert az Alszyony olyan mint a' folyó óra, akarátja ellen-is kifolya azt a' mi benne van.*

A' mi a' háborut, vagy békefséget illeti — arra nézve éppen nem kelletik a' Romai Sz. Birodalombéli Regement Dobosok, az Ujságirók, lármát ütött hangjára vigyázznnnk; mert hogy egész Európában tsak parádéból és politikából rántottunk fegyvert a' bizonyos, és minden órán békefségünk léfzen. — Azt gondolják sokan, hogy mihelyt a' külső fegyverek villagni meg szünnek, némely Hatalmafságok azonnal a' Frantziák ellen mennének; de ez-is tsak Politika. Frantzia Ország Német Országgal jól áll — 's a' többivel igen keveset gondol.

dol. — A' közelebb költ Ujság Leveltünkben jelentett Bullája a' Pápának, mely Párisban oly nagy Czere-
 moniával égettetett-meg, tsak 14 napot adott vala
 a' Polgári hitet le-tett Papoknak gondolkozásra,
 és annak-utánna akarja vala ezeket az Ekklesiából
 ki-átkozni — de hogy az egész Bullával nem sokat
 gondoljan ezen Nemzet, meg-mutatták. — Belgi-
 umban lántzra tették az Oroszlánt; de még hoz-
 szatska a' lántza, azért némelly Tartományokban
 még sem egészen tsendes; azonban lántz lévén az
 orrán, tsak addig dühösködik, meddig a' lántz ér.
 — A' mi Kedves és F. *Kristina* Hertzeg Alszo-
 nyunk, Kedves Férje *Albert* Hertzeggel minden ó-
 rán *Brüszszelben* lészen, az *Homagium* el-vételére.
 — Lengyel Országban örökös Királynak vállaszta-
 tott a' Szakszoniai Vállasztó Fejedelem; de még időt
 kért magának a' feleletre, mig ezen dolgot más Ud-
 varokkal is közölni fogja — azonban Lengyel Or-
 szág mind a' Vallásbéli türedelemre, mind a' Haza-
 fiui okos és bölts rendelésekre nézve más palléra-
 zottabb Nemzeteknek-is példát adott; hozszas és
 lármás Ország-Gyűlése szép gyümöltsezései után
 el-bomlott, és így itt sem belső, sem külső hábo-
 runak nints helye. — Muszka Ország ugyan egy né-
 hány milliom Rubeleket kerestett Velentzében, a'
 mint az onnan jött Levelek írják, és Európán kívül-
 ről is egynéhány milliomak érkeztek a' Nagy *Katharina*
 számára; de e' sem bizonyos jele a' további Török
 háborunak. — Azt írják Velentzéből, hogy a' mi
 fő Hertzegünk *Károly* házossága a' *Májlándi* 15 el-
 tendős *Mária Leopoldina* nevű Hertzeg Alszonnyal
 bizonyos vólna valamint a' mi F. Palatinusunk há-
 zassága a' *Pármai* Hertzeg Alszonnyal, és hogy e-
 zen házosság már meg határozottatott vólna, közör-
 séges Levelekből olvassuk. — A' *Strafsburgi* Ka-
 putzinusok nagyobbik Klastroma a' *Rénus* vizén ke-
 resztül költözött, és egy néhány 100-ezer Livrát ki-
 vitt az Országból, mellynek jobb lett vólna bent
 maradni — tsak tsapjátok el azokat a' szegény kó-
 duló Papokat majd több pénzetek lefisz!!!

Belső Tudósítások. — Ezen folyó hónapnak 10-dikén indult ki ő Felsége Florentziából, és *Pármán, Májlándon* keresztül mégyn *Piémontba*, 's ugy igyekezik, hogy Juniusnak 13-dikán *Paduába* érkezzék, a' melly napon itt Vásár kezdődvén, a' véghetetlen *Velentzei* Nemességtől itt fog várani, és innen útját *Tyrol* felé vészti ő Felsége: de haza érkezésének órája 's napja bizonytalan. — A' Nagy Vezér Tábor nál, *Muzka Tanácsos Laszkarov* által, elkezdődött már a' Békelességről való alkudozás — és így nem soká nyulik a háború. — 20 dikra virradolag a' *Hütteldorfi* nagy Templomból mindent ugyllopának, hogy más nap *Misé*t sem lehetett benne szolgáltatni. — Minthogy a' Bánátban a' sok viszontagságok miatt a' marhák elpusztultanak, tehát ezen kívánván ő Felsége segíteni, a' szegényebb Lakosok között 1000 ökröt és ugyan annyi teheneket osztattatott ki pénz nélkül. — Hogy mind a' Barmokra; mind az etzetes torma mellé való Sóba föltre nézve mennél nagyobb bővséget szerezhessen ő Felsége, kegyelmesen parantsólt, hogy Bétsnek számára *Moldvában* és *Oláh Országban* vágó Barmokat vásároljanak. — Itt a' mi *Leopoldvárosunkban* Bétsben a' napokban egy Kertészné két szép Fiú és egy Leány gyermekeket szüle egy tehrével, kik mind a' 3 mon Anyostól frissen vagynak — és így ezen Afzszony előre eleget tett 3 esztendőre.

Ló - herének vetéséről, 's annak használtatásáról való rövid oktatás.

Ló - here nevezet alatt, a' szót szorosb értelembé vévén: különösen tsak a' réti ló - here (*Trifolium pratense*, *Wiesen - Klee*, *Pferd - Klee*, *Steyerische Klee*) értetődhetnék ugyan; de ezen oktatás ló here nevezet alatt, tsak a' Frantzia ló - heréről (*Medicago sativa*, *Lucerner - Klee*, *Schweizer*, oder *Schnecken - Klee*) fog szollani. Nem léssen tehát ez a' veres virágú ló - herére (*Trifolium pratense*, *Wiesen - Klee*) sem a' Spanyol herére, vagy is Varjú borsóra (*Hedysarum Onobrychis*, *Türkischer - Klee*, *Hahnen - Kamm*

Kann) sem pedig több egyéb ló - here nemeire, a² mellyekről a² mezei gazdaságról írott nagyobb munkákbann bővebb előadás találtatik, ki terjesztve, hanem csak a² Frantzia ló - herére alkalmaztatva; hogy leg alább ezen különösen hasznos ló - here nemnek haszna a² Magyar Hazábann is esmértehetőbb, 's úgy annak használtatása itten is sikeres lehessen.

Hogy pedig ez annál értelmesebb legyen, az egész oktatás tizenkét Kérdésekre való feleletekben foglaltatik.

I. Mifsoda tzeljai lehetnek Magyar Országban ezen ló - here vetésnek?

- 1) Hogy a² sok kopasz, termékenyetlen, haszonvehetetlen, száraz, de nem mocsáros, földek termékenyekké változtathassanak.
- 2) Hogy a² takarmányban fogyatkozás ritkábban legyen.
- 3) Hogy a² vonó Marhának, és nevezetesen a² fejős tehéneknek száraz esztendőben is több hasznát lehessen venni.
- 4) Hogy a² szántó - földek ganéjozás nélkül is termékenyebbekké tétetődjenek, és azokról a² vad fű, 's gízgaz a² ló - here által ki irtatódjék.
- 5) Hogy a² gyümölsős kertek több gyümölsőt hozzanak, és ezek által.
- 6) A² földnek jobb mívelése iránt az igyekezet, és törekedés meg éledjen.

II. Miképpen lehet a² sok kopasz, termékenyetlen, haszonvehetetlen, és száraz földeket a² ló - here vetése által termékenyekké változtatni?

A² leg haszontalanabb földet is, a² mellyen eddig gízgaz² bokrok², vad - zab², reptze², és egyéb haszontalan főveknél egyéb nem termett, sőt még a² székes földeket is lehet a² ló - here vetése által termékenyekké változtatni. Csak hogy a² székes földet, ha az az első fel - törés, 's mívelés után igen göröngyös maradott volna, a² ló - here magnak el - vetése előtt homokkal, és fekete földel jól meg - kelletik hordani.

Mennél tovább áll a' ló-here az ilyen földön, annál termékenyebb lesz az idővel másféle magra nézve-is, mellyet a' tapasztalás tökéletesen bizonyít.

III. De mitsoda móddal kelletik az olyan kopasz — — földet leg először meg-mivelni ?

Az olyan földet őszkor, vagy pedig tavaszkor, míg a' téli nedvesség a' földön vagyon, és a' napnak ereje nem igen nagyobbodott, Bőjt-más, vagy Sz. György Havában, a' midőn tudni-illik a' feletőbb való nedvessége a' földnek nem akadályoztatná, mennél mélyebben lehet fel-kell szántatni, vagy ha lehetséges, jó mélyen fel-ásatni, az utánn azt tövis, vagy vas boronával, vagy pedig gereblyével-is lehetőképpen öszve kell törni, és egyenesíteni; melly meg-lévén bé-vettetik a' föld árpával, zabbal, vagy tavasz búzával igen ritkán, 's bé-boronáltatik. Mihellyest a' bé-vetett mag ki-kél, azonnal közibe hintettetik a' ló-here mag oly ritkán, mint a' petreselyem magot szokták vetni, és megkell újra könnyebb boronával azért futtatni, hogy a' ló-here magot egy kevés föld bé-fedje. A' zab, árpa, 's tavasz búza arra való, hogy az a' gyenge ló-here jövésnek árnyékkal szolgályán, azt a' napnak ezen környékben melegebb sugáritól oltalmazza, melly külömben könnyen kárt szenvedne, 's el-is hervadhatna.

IV. Mennyi ló-here mag kívántatik egy olly darab földbe, a' mellybe egy Posonyi mérő árpa, zab, vagy tavasz búza szokott vetetni ?

Ha a' föld parázs, és nedvesebb, elég lesz négy, vagy öt font ló-here mag; ha pedig a' föld göröngyös, és szárazabb vólna, akkor hát, vagy hét fontot-is meg-kiván.

V. Nem lehetne-é a' ló-here magot árpa, zab, vagy tavasz búza között el-vetni ?

Igen-is lehet; tsak hogy akkor igen szorgalmas gyomlálás kívántatik, ne hogy a' gizgaz a' ló-herét gyengeségében el-öllje. Hogy pedig ezen fáradságos gyomlálás el-mellőztessék, leg-jobban e-
lik,

lik, ha a' ló-here a' fenn nevezett tavaszi vetésekkel elegyítettik.

VI. Mit kell továbbá tselekedni, a' midön a' ló-here a' tavaszi vetéssel edgyütt már szépen mutatja magát ?

1.) Igen jól tselekszik az ember, ha a' tavaszi vetésnek meg-érését el-várván, azt a' ló-herével edgyütt le-kaszáltatja, ki nyomtatatja, vagy tsépelte-ti, és a' ló-herével egyvelges szalmát, de jól szárazon, mint a' leg-hasznosabb téli takarmányt, meg-tartja.

2.) De ha a' gazdának fejös tehenei vagynak, mellyeknek rozszabb legelő helyek vólna, akkor jól fog esni, ha a' zab, vagy árpa, de minekelötte még alólról kalászba indulna, le kaszáltatik, és zölden nagy haszonnal meg-étettetik. Mely után azonnal másodszor fog a' zab, vagy árpa a' ló-herével ki-nöni, mellyet tettzése szerint a' gazdának vagy másodszor is le-lehet kaszáltatni zöld marha eledelnek, vagy pedig meg hagyni a' zabnak, vagy árpának meg-éréséig, a' midön egyszerre le-fog kaszáltatni, ki nyomtatatni, és tsak ugyan a' leg-like-resb téli takarmánynak szárazon meg-tartatni.

VII. Mire kell a' le-kaszált ló-here föld iránt a' Gazdának figyelmetesnek lenni ?

Szorgalmas vigyázással légyen a' Gazda, hogy az említett móddal meg-kaszált ló-here földet marha ne járja, így meg-léfzen, hogy már őszkor, vagy tsalhatatlanúl a' leg-előbb reá következő tavaszkor a' ló-here meg-gyökeresedett nevededésben fog lépni; mennél többször annakutánna ezen ló here mind-járt virágba indulásakor kaszáltatni fog, annál inkább tövefedik, a' gizgast el fojtja, és el-öli; az árnyéka, és ettől meg tartandó nedvessége által pedig a' földet jobbitja, ha pedig a' kertekbenn közöttte gyümölcs fák találtatnának, azokat termékenyebbekké teszi, és így a' gazdaságnak azt az előbb-lépést segiti, mellyre a' ló-here vetésnek el-hagyásával nehezen, és talám soha sem jutna.

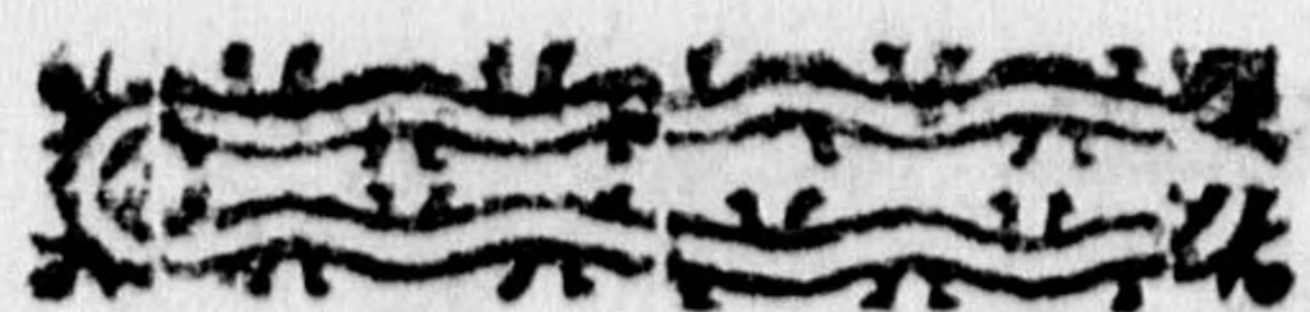
VIII. Miképpen használtatik a' le-kaszált ló-heré?

1.) A' zöld ló-heré nagy haszonnal fordítatik marha eledelre, ha az, de NB. nem nedvesen, hanem matolán, vagy meg ázva, hanem szikkadása után le-kaszáltatik, és a' marhának *kiszebb mértékben* adatik; hogy ezen igen édes, és jó izü eledeltől meg ne zabálljon, 's fel pöffedjen. Igen jól fog esni, ha eleinte, míg a' marha a' ló-heréhez szokik, azt szalma, vagy széna szetskével elegyítve adja az ember a' marhának; csak hogy a' zöld ló-heré soha rakásba ne rakatassék, mert így meg-melegedne, a' meg-melegedett, 's meg-pállott ló-heré pedig a' marhának igen ártalmas.

2.) A' ló-heré vagy tiszta száraz időben többszöri forgatással a' déli meleg előtt, mihelyest a' reggeli harmat fel-száradott, vagy pedig este-felé a' nap el-nyugovása előtt száríttatik meg. De ha esőtől tartana az ember, akkor leg-jobb azt valamely tsürbe, vagy szellős padlásra egymáson keresztül rakatott létekre vékonyon ki-teregetni, és úgy minnekutánna az jól meg száradott, lassanként egymásra rakni, hogy meg ne melegedjék. Azért igen jól fog esni, ha egyízere az ember sok ló-herét le nem kaszáltat, hanem a' midőn az egy szakasz jól meg száradott, 's a' padlásra rakatott, ismét más szakaszt vágat le, mellyet részszerént zöldibe meg étet, részszerént meg száradva el tészen.

IX. Hogy lehet ezen ló-herének olly drága magvát venni?

Az első, sött a' második esztendőben is, míg a' ló-heré tökéletesen meg nem gyökerefedett, nem tanátlos azt magnak meg hagyni, hanem leg jobban esik, ha azt, a' midőn virágját mutatni kezdi, vagy marha eledelnek, vagy szénának le-kaszáltatja az ember; harmadik esztendőben az első eleven, és leg kövérebb jövése is eledelnek kaszáltatik le, a' második jövése pedig magnak hagyatik; de ha essős üdö lenne, és a' ló-heré attól másodszor is igen kövéren nyőne, sött meg is dölne, akkor ismét jól tfelekszik az ember, ha ezen második jövését is le-kaszáltatja eledelnek; mert a' meg dölt ló-heré, ne-

vezetelen essős üdöbenn fekete kövér földbenn, kevés, vagy éppen semmi magot sem fog adni; tsak sovány, vagy székes földbenn, 's száraz esztendöbenn fog a' második, sött harmadik jövés is jól meg ért magot hozni. Melly nagy, de még nem esmért jó téteménye ez az Isteni gondviseelésnek a' Tiszántúl mezszze el terjedett székes földekre való nézve! — —!

X. Miképpen kell tovább a' meg ért maggal bánni?

Ez száraz időbenn a' napon az ég alatt, essős üdöbenn pedig fedél alatt, vagy egy tsürbenn szárittatik meg, úgy ki tsépeltetik, és vagy a' tisztogató Machinán, vagy többszöri forgatás, rostálás, és szitálás által meg tisztittatik, és úgy jövendőre el tétettetik.

XI. Mi haszna vagyon a' ló-heré vetésnek?

Nem kelletik a' ló-herét minden esztendöbenn vetni, mert az el tart sok esztendökig; nállam a' leg először vetett kerti ló-heré darabon már 22 esztendeje, hogy vagyon, és most is háromszor, 's négy-szer is használtatik egy esztendöbenn. Más darabon minden négy, leg fellyebb öt, vagy hat hetek után kaszáltatom a' ló-herét; hamarább, mint akár-melly más fü-nem, némellykor Martiusbann, és Aprilisbenn, a' midön még más zöld fü nem találtatik, búvik ez ki a' földből, és a' leg szárazabb nyár-bann is leg később őszig, mig a' keményebb hidegek el nem ölik, el tart. Meg menti tehát a' gazdát a' takarmány fogyatkozásától tavaszkor, nyár-bann, őszkor, és télbenn is; Meg jobbitja a' földet, könnyebbiti a' kerti munkát, mert könnyebb a' fák között ló herét kaszálni, mint a' gízgast gyomlálni, és tsudálatosképpen termékenyebbekké teszi a' gyümölcsmölcsfákat a' leg szárazabb esztendöbenn-is.

XII. De hogy lehet az, hogy a' ló-heré száraz esztendöbenn nem tsak nyöjjon, hanem még a' gyümölcstsfáknak tezmékenyséjét is segéllje?

A' ló-heré a' maga tápláló nedvességét nem tsak levegőégből; harmattól, vagy essötől veszi, hanem mivel

mivel annak gyökerei igen mélyen ereszkednek a földbe, a föld alatt lévő erek, és források adják néki a szükséges nedvességet; ez a gyökerek által fel húzatotván, a földel, gyümölcsfákkal is közöltetik. A harmat, és eső nedvessége is tovább tart a kövér ló-heré között, és a földet is nedvesíti, lágyítja, 's termékenységet segiti; így a gazdának mind fáradságát, mind költségeit, mellyeket ezen ló-heré vetésnek kezdetin viselni kellett, gazdagon meg jutalmazza.

A mag találtik Nagy-Váradon Hofman vasáros Urnál, és pedig egy egy font 40 xr, nem különben ezen nyomtatott oktatás is úgy ottan 2 xr. Egyébként mind a mag, mind az oktatás T. N. Békés Vármegyében helyezett Szarvas Mező-Városbann-is

Thessedik Samuelnél az Augusztana vallásbéli lelki Pásztornál; a hol is az egész ló-herével való bánás az ottan lévő nevezetes gazdaságbéli tapasztalásokra szánt kertbenn minden kedvellőtől meg tekinthetik.

Torda 12. Máj. — Mlgos Gróf Gubernátor Ur ō Exc. ja ezen hónapnak 16-dikán fog e' Hazának Nemzeti Törvényei szerint intézett pompával, Fő Kormányozói fényes Hivatalába bé-iktattatni, mely nap, a mint a készületek-mutatják, különös Öröm Innep nap lesz. Az Erdélyből való Tábori-szekek mellett szolgáló hivatalbéliek a minap azt vélik vala, hogy ezennel el-botsáttatnak nyugalomra. De most ujjabban meg éledett tsüggedt reménységek további szolgálatjoknak folytatása iránt. A kövérebb földekben lévő Gabonák már-is meg-dölni kezdetek majd minden-felé. De dölt búza szükségét nem tsinál. Sokkal nagyobb része az Országnek soványabb hely lévén, ezek most közönségesen a leg-boldogabb vetések. A bőv termésnek szemben tünhető reménysége minden-felé a piatzokat nagyon meg-szállította. A leg-drágább piatz e' szükségnek idején vala a Tordai. De a leg-szépe a búzának már

5 máriásra alá szállott, mely nem régen hetén, 's még fellyebb-is mégyen vala. A' mezőségről azt halljuk, hogy már sok helyeken a' törökbúza kapálás derekasint el-kezdődött. A' tavasz első vala, most kivált 8, 9. napoktól fogva, a' munkát fenn akasztotta. A' Széna füveken olly nagy a' fű illyen hamar, hogy régtől fogva ollyan nem vólt. A' Szőlő hegyeknek termékenysége mindenfelé hirdettetik; noha Májusnak 5-dik napjára virradolag a' hó harmatnak forró hidege sok helyeken Erdélyben, Tordán is, az ajjas helyeknek jótska részét fel perfelte. A' Tokai hegynek érdemes Vérsége a' kellemetes és drága Mézes máli Hegye Ujj Tordának tavalyi gyászát ki-nem sirathatá, mellyet a' rettenetes jég okozott vala, hanem most a' Bihari Havasnak sütős hidege, mellynek útjában fekszik e' szerentsétlen Palotáját *Libernek*, szinte egészen fel perfelte. Tsuda dolog történt vala az egész télen majd mindenütt Erdélyben, a' Gazdaszszonyok azt panaszták, hogy ámbár kellemetes lágy tél járt légyen-is, de még jól tartott tyúkjaik is tellyeséggel tojni nem akartak. A' történet közönséges és igaz, de annak okát fel-találni tudós természet vizsgálókat fáraszthatná. Azon idő alatt pedig, Tordán avagy tsak, a' tyúkoknak ez a' magtalanságok az ujj Házásoknak szemben-tünhető termékenységgel ki-pótlódott. A' törvényes egybe-keles után 5. 4. 3 és 2- $\frac{1}{2}$ hónapokra jöttek Világra egy néhány példákban a' Házásoknak ép egészséges gyümöltsei. Szinte meg-ijedtünk vala, hogy mint a' Galambok, minden hónapban költenek nállunk a' tenyésző természetnek remekjei. — De szerentsére a' tyúkokban vissza-jöve a' tenyészés, mivel tavasz kezdetével tojni kezdenek.

Arnsteiner nevezetű, *Bétsi* lakos, 'Sidó Nemes Uron, az a' szerentsétlenség történt vólt Apr. 9-dikén éjtszakáján 10 és 11 óra között, hogy a' mint magánosan ment volna az ugy neveztetett *Párisi Áttzán*, ugy meg-tsapta hirtelenséggel a' két lábát valamely nagy Zsivány egy vastag görtsős bottal, hogy

hogy mindjárt le-rogyott; de azzal meg-nem elégedett a' Zsivány, hanem a' fejére-is keményen reá-vágott *Arnsteiner* Urnak hátúlról, 's akkor el-szaladt. Ezen történetnek vizsgálása közben ugy találta a' nyomozó Szék, hogy bizonyosan pénzen fogadott bűnösnek kellett lenni az említett zsi-ványnak: ahoz képest kérte *Arnsteiner* Ur az *Alsó - Austriai* Kormányzékét, hadd tehessen-le nálla ezer forintot, melly summa jutalmúl ígertes-sék azon személy' ki-nyilatkoztatójának, a' kinek nek bérben fogadott eszköze vólt a' zsi-vány; és hogy ha maga a' zsi-vány fogna lenni a' ki-nyilatkoztató: tehát az ezer for. jutalomnak ígéretén kívül, még arról-is vegyen biztatást, hogy vétkes tse-lekedete büntetetlen fog maradni. — A' Kormány-szék, meg-kérdezte e' dolog eránt *Ferentz Fő* Her-tzeget, ki-is, a' maga távol lévő *Fels. Attyának* képében, következő értelmű választ adott ezen hónapnak 17-dikén a' Kormányzéknek:

„ Mivel a' Politzájnak esmeretes kötelelsége az, hogy ő, a' közönséges Embernek bátorságára-is vigyázzon: arra nézve helytelen lenne, a' Közönséget (Publikum) olly vélekedésbe hozni, mintha az említett drága kötelelségnek szorgalmatosabban való tellyesítésére, a' meg-bántatott Fél' pénze által vólna szükség ébreszteni a' Politzájt; szintén ugy nem lehet helye, a' fogadott Gonosztévő' büntetetlen való hagyásának-is, ugy-mint a' mellynek tzellyáúl láttatik lenni a' meg-bántatott Fél' költsönös boszszú-állása; mellyet tzellyára segiteni illetlen dolog vólna a' Kormányzékhez. A' meg bántatott Személynek szabadságában áll, jutalmat ígérni maga részéről, a' gonosztévő' ki-nyilatkoztatójának; de a' Kormányzéknek nem lehet afféle kihirdettetést magára vállalni. “

A' Fő Hertzegi Válasz' több részének oda megy ki a' summája, hogy mivel a' *Bétsi* Magisztrátus által olly Jelentés tétetett közönségesé Máj. 14-dikén, a' gonosztévő' bérlelőjének ki-nyilatkoztatására nézve, melly az *Arnsteiner* Ur' kérésével meg-eggyez:

eggyez: tehát azon Jelentés, *Ferentz Fő Hertzeg* világos parantsolatjából vizsgálva-vétetik. — Ezen vizsgálva-vétel eránt való Jelentés formáját, maga készítette *Ferentz Fő Hertzeg*, 's küldötte azt, a' Magisztrátussal lejendő közlés végett, a' leg-főbb Törvényszékhez.

Magyar Ország. — *Tárnokmester Vég Péter* ő Kegyelmségének kormányozása alatt, ezen folyó hónapnak 12-dikén fogott vizont a' *Tárnokszék* ülés tartáshoz, a' *Budai Tanács Házban*: minekutánna el-énekeltetett volna előbb a' *Jöjj el Sz. Lélek Ur Isten* a' *Plébánia*' Templomában.

A' most folyó hónapnak 12-dikén, *Ürményi József* ő Kegyelmsége' előlülése alatt kezdődött Közöns. Gyűlésében *Nms Pest Vármegyének*, egy ujj, és így 5-dik Proceszszusa állittatott-fel a' *Vármegyének*. Mind erre, mind pedig *Czabay Fő-Szolgábiró* Urnak meghalálozására nézve *Bitskey* és *Madarasy* Urak Fő; *Somogyi* és *Ujfalusy* Urak pedig Második Szolgabiráknak rendeltettek a' jövő Székujjításig (Restaurat).

Tudósítás *arra a' Kérdésre*: Mi a' Frájmaurer?

Tsak el-hültem belé, midőn a' minap egy *Bétsi Magyar Ujság-Levéln*ben azt olvastam: hogy egy *Tudós Hazafi Frájmaurerek Apologiját* készít Magyar Nyelven. — Én ugy vélekedtem még eddig, hogy a' *Frájmaurerek*, magok mi-vóltát olyan titoknak tartják, a' mellynek mentséget sem lehet irni, mihelyt a' mentség olyanokba ereszkedik, a' mikből valamit e' *Társaság*' állatjáról, tsak hozzávetésképpen-is gondolni lehessen. — Látván pedig most az említett *Ujjság-Levéln*ből, hogy nem olyan nagyon titkolják *Társaságok*' mi-vólttát, (mert el kell hiennem, hogy azt az *Apologiat* valósággal *Frájmaurer* írta) nem véttek talám azon *Társaság* ellen semmit, ha én-is nyilván-valóvá teszem a' mit felölk tudok — mellyet meg-vallom, hogy eddig nem mertem volna tselekedni; nem azért, mintha
azzal

azzal a' halgatással én-is, azon tikos Társaság-nál valami nagy érdemet akarnék tenni; hanem azért, mert más dolgába avatkozni 's titkaiba tekintgetni, annak a' másnak akarátja ellen, illetlennek tartottam.

Tanultam hát én is valamit, egy haldokló kedves Barátomtól, már jó darab idővel ez előtt, melyet ha Isten éltet közönségességé kivánok tenni egy könyvetskében, ilyen nevet alatt: „*Vallás tétele egy olyan Tudós Ifjunak, a' ki sokáig igyekezett rajta, hogy Frájmaurer lehessen, sokat ki-tanult, el-is ment fel-tett útjában a' leg-utolsó pontig, minden próbákon által esett; de tzeljät tsak ugyan el nem érhetette; 's miért nem érhetette.*

A' Könyv Augustusnak első napjára ki-leszsz nyomtatva, elő-fizetésre; nagy nem leszsz a' Könyv, de az ára az elő-fizetőknek két forint leszsz. Az-is tsak ugy, ha Juliusnak közepe tállyán meg-tudhatom, mennyi leszsz az elő fizető? 's bizonyos lehetek benne, hogy a' pént jó helyen le-téve találom, Augustusnak első napjára, mert valamint azzal, hogy e' titkot fel-fedezzem, ugy annyival inkább azzal, hogy meg-tsalattasam, kéntelen nem vagyok, hanem ha látom hogy kevés leszsz az elő-fizető, vagy semmit sem nyomtattatok, vagy tsak annyit, a' mennyiről jelentést veszek.

Hogy pedig az elő-fizetők-is, a' magok előre ki-adatandó két forintjokról bátrak lehessenek, legjobb mód lészzen az, hogy a' pénzt ugyan az említett időre bé-küldjék, vagy Bétsbe a' *Magyar Kurirhoz*, vagy Budára 's Pestre *Stromájer Könyváros Uramhoz*; de neveiket azonban mindenikhez meg-küldjék, és így mind két helyen tudva lészzen; 's nekem is fog használni annyiban, hogy akár Budán akár Bétsben lehetek Julius közepén, mindenütt meg találom a' *Prænumeránsok* számát 's fogom látni mennyi lészzen szükséges; a' *Kurirhoz* fel-lehet küldeni az Ujság pénzel a' második fél esztendő kezdetével. A' kik pedig Budára *Stromájer Uramhoz* akarják küldeni, elég módjok van benne, én

pedig

pedig ezen két Uraknak a' Postára téendő költségeiket, magam meg-fogom fizetni.

Jóllehet pedig a' *Kurirnak* feles számú Olvasói, *Stromájer* Uramnak is sok *Correspondensei* lévén, a' pénznek öszve-szedése nem nagy dolog volna; mind azáltal a' szokás szerint ki-irom én-is egynéhány Jó Uraimnak neveiket, a' kikhez küldhetik mások, és a' kik ismét a' ki-nevezett két helyekre szállithatják az előfizetést, ugy mint: — Posonyban *Véber* Simon Péter Könyv-nyomtató. — Győrben *Miller* Könyv-áros. — S. Patakon Prof. *Szombati*. — Debretzenben Prof. *Szilágyi*. — Erdélyben T. *Gyöngyösi*. — Kassaán *Kazintzi* Ferentz. — Füreden *Horváth* Adám. — Veszprémben *Fejér* János. — Komáromban és Pápán a' T. T. Prédikátor. — Pétsen T. Plébánus *Letenyei* Urak.

Ha azonban ezen meg-nevezett Urak közül-is vólnának olyanok, a' kik a' nevezett Társaságban vagynak; reám ez fel-fedezésért, kérem, nehezteljenek, fogadom hogy betsületeket nem sértegetem, 's nem-is irok egyebet, hanem a' mit mástól tanultam. — Nevemet azonban senki se kérdezze, mert hogy azt el-titkoljam, azt a' Frájmaurerektől tanúltam. — Eddig a' Tudósítás.

Szabad legyen már a' *Kurirnak*-is hozzá szolni a' dologhoz. A' nevezetlen Tudósító egy kis tzedulát zárt Levelébe, melyben kér, hogy bé irván Ujság-Levelembe ezen hir-adást, a' Levelet egéssem-meg, hogy az irását se láthassa senki: én, a' mire kért meg-is tselekedtem, kérvén viszont ez Ujság Levelemben az ismeretlen Hir-adót, hogy hieszen munkájával, és semmit el-ne halgasson; fogadom azonban szakállomra, hogy nevét hijjába titkolja, mert annak világozásra kell jönni, leg-alább akkor, mikor a' Könyv *Censura* alá adatik; az érdemes Közönséget pedig kéri a' *Kurir*, hogy *prænumeráljunk* mennél többen, hadd tudjunk valamit a' titokról, a' minthogy én magam, hogy tizre *prænumerálok*, előre jelentem,